

– невербальні характеристики (жести, міміка та їх узгодженість із вербальними характеристиками);

– зовнішній вигляд (власне зовнішність, зачіска, макіяж, одяг);

– інтелектуальний рівень;

– особистісна позиція та ставлення до оточуючих.

Саме така класифікація, з огляду на її багатогранність та комплексність, дає змогу адекватно відобразити імідж як систему, кожен із складників якої відіграє свою певну роль, вагому для створення ефекту цілісного феномену. Власне на доведення актуальності запропонованої класифікації для аналізу іміджу юристів, а також на виокремлення найоптимальніших іміджевих типів у цій галузі й буде скеровано наші подальші наукові розвідки.

Варто, проте зазначити, що результати згаданого вище дослідження повністю підтвердили думку про «комунікативне домінування вербальної поведінки» (Ковалевська Т. Ю. Комунікативні аспекти нейролінгвістичного програмування: Монографія. – Одеса: Астропринт, 2008. – 324с.), тобто провідну роль, що її відіграє мовленнєвий чинник у створенні, функціонуванні та сприйнятті іміджу. Наведене доводить необхідність подальших досліджень як іміджу юриста в цілому, так і їхньої вербальної поведінки зокрема, оскільки саме вона істотно впливає на формування ставлення аудиторії до того чи іншого фахівця, увиразнюючи загальну вагу майстерної комунікації, яка, у свою чергу, «на три чверті складається із мовленнєвого спілкування».

Дружинець М. Л.

*Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова,
доцент кафедри української мови, кандидат філологічних наук, доцент;
Підністровський державний університет ім. Т. Г. Шевченка (ПМР),
завідувач кафедри української філології*

МЕДИКО-ПРАВОВА ТЕРМІНОЛЕКСИКА: АНТОНІМІЧНІ ВІДНОШЕННЯ

Питання лексико-семантичної організації галузевих терміносистем у контексті розв'язання нагальної проблеми їх упорядкування й сьогодні залишається актуальним. При цьому особливого значення набуває аналіз явища антонімії, оскільки антоніми визнаються «однією з найважливіших категорій системної організації термінології» (Процик М. Вісник Нац. ун. – ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології», 2006, № 559, с. 293).

Антонімічні відношення пронизують практично всі термінологічні системи, про що свідчать дослідження І. В. Волкової, І. Козловця, З. Б. Куделько, Б. П. Михайлишина, Т. В. Михайлової, Т. І. Панько, М. Процик, Л. О. Симоненко, О. Южакової та ін. Проте особливості парадигматичної

організації медико-правових термінів в сучасній українській мові, зокрема з погляду антонімії, дотепер спеціально не вивчалися. Отже, метою цієї розвідки є аналіз структури, складу та семантичних типів термінів-антонімів, що функціонують у галузі медичного права.

Однією з істотних ознак системності термінології є відношення протилежності, які знаходять своє вираження в антонімії. «Терміни-антоніми характеризуються визначеними парадигматичними властивостями: фронтальною протилежністю і розширенням за диференційною ознакою, тісно пов'язаною з її основною дефінітивною функцією» (Панько Т. І. *Українське термінознавство*, 1994, с. 186).

Л. Новиков зазначав, що «антонімічність знаходить своє вираження в смислового змісті слова. Вона виступає як особлива характеристика лексичного значення слів специфічно мовним відображенням відмінностей і суперечностей у предметах і явищах об'єктивного світу» (Новиков Л. А., Л. М. Львов Л. М. *Словарь антонимов русского языка*, 1978, с. 13). З погляду В. Даниленко, явище антонімії в загальнолітературній мові та мові науки не має особливих розбіжностей. Вона твердила, що антонімія в термінології репрезентована чи не раніше, як у загальнолітературній мові (Даниленко В. П. *Исследование по русской терминологии*, 1971, с. 25). Визначальною рисою антонімів вважають протиставленість за предметно-поняттєвим ядром, а основним критерієм антонімічності слів – протилежність їхніх значень.

В основу виділення термінів-антонімів у медико-правовій терміносистемі покладено ознаку семантичної поляризації, яка діє в межах спільного семантичного поля. Терміни-антоніми зазвичай утворюють елементарні мікрополя, у межах яких реалізуються відношення протилежності, наприклад: **благополучна епідемічна ситуація** – ситуація, за якої інфекційні хвороби не реєструються або реєструються їх поодинокі випадки, відсутні сприятливі умови для поширення цих хвороб (Сенюта І. Я. *Медико-правовий тлумачний словник*, 2010, с. 52); **неблагополучна епідемічна ситуація** – ситуація, за якої рівень захворювання людей на інфекційні хвороби перевищує середні багаторічні показники, реєструються спалахи інфекційних хвороб (с. 295).

Найчастіше антонімічні відношення у терміносистемі медичного права встановлюються між одиницями, які позначають ознаки, якості та властивості: нецукровий – цукровий (діабет) (с. 126-127), типова (с. 486) – нетипова (операція) (с. 312), або дії, процеси: дисимуляція (с. 122) – симуляція (с. 4). Частиномовне вираження антонімії в медико-правовій термінології репрезентоване насамперед прикметниками: деструктивний – конструктивний (конфлікт) (с. 225), іменниками, утвореними різними способами: дата завершення дослідження – дата початку дослідження (с. 110), дата початку експерименту – дата закінчення експерименту (с. 110)

---

* Далі наводяться сторінки з цього словника

та дієсловами: анестезувати – виводити з наркозу, викликати – зупиняти (кровотечу).

У медико-правовій терміносистемі виокремлюється не дуже багато лексичних антонімів: замовник – виробник, гіпертонія – гіпотонія, верхня – нижня (щелепа), внутрішнє – зовнішнє (опромінення).

Велика роль у вираженні антонімічності належить міжнародним терміноелементам: *мікро-, макро-, полі-, моно-, гетеро-, гомо-, гіпер-, гіпо-*: *ангіопатія – мікроангіопатія, нечутливий – гіперчутливий*.

У спільнокореневих антонімах протилежність реалізується приєднанням до основи префіксів, які надають слову протилежного значення: *анти-, без-, диз-, дис-, дез-, а-, ан-, проти-, контра-, не-, де-* тощо: *інфекція – дезінфекція, баланс – дисбаланс, операційний – безопераційний, оксидант – антиоксидант, целюлітний – антицелюлітний, епіляція – депіляція, ароматичний – неароматичний, гігієнічний – негігієнічний*. Продуктивними є префікси *анти-, без-*: *безбарвність, антикомедогенний*.

Крім однокореневої антонімії, що ґрунтується на кореляції префіксів, існують терміни-антоніми так званого змішаного типу, де антонімічні відношення побудовані на протиставленні перших компонентів складних слів при однакових других (*макроелементи – мікроелементи*).

Для вираження протилежності одиничності чи чисельності, представленої другим компонентом складного слова, вживаються усічені основи грецького походження *моно-* («одно», «єдино»), *полі-* («численний» і «багато»): *моногамія – полігамія, монодактилія – полідактилія*.

Отже, антонімію у медико-правовій термінології, як і, напевно, в інших терміносистемах, можна вважати позитивним явищем: за допомогою цього типу парадигматичних відношень змінюються номінації понять із протилежним змістом, що дає змогу якнайточніше визначити місце термінологічної одиниці в термінополі та логічні зв'язки з іншими термінами.

Сікорська В. Ю.

Первомайський інститут ОНУ імені І.І. Мечникова, доцент кафедри історії і загальних дисциплін, кандидат філологічних наук, доцент

СТИЛІСТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ ЛЕКСИКИ В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ ІСТОРИЧНОГО РОМАНУ ПАВЛА ЗАГРЕБЕЛЬНОГО «СМЕРТЬ У КИЄВІ»

Сьогодні предметом наукового зацікавлення стає ідіостиль відомих письменників, що дозволяє сприймати мову їхніх творів як зразок досконалості та багатства. Павло Загребельний посідає чільне місце в українській літературі. У кожному творі відлунується його своєрідно оригінальний голос – самозаглиблений, розважливо-роздумливий, дещо інтимний, а іноді безмежно в'дливий та саркастичний, голос філософа, історика і блискучого знавця людських душ. Аналіз творчості романіста